

Innlegg sendes FiskeribladetFiskaren
E-post: redaksjonen@fbfi.no
Telefaks: 55 21 33 01
Adresse: Sandbrogaten 5-7, 5003 Bergen

Hovedinnlegg/kronikk: Maksimalt 5.000 tegn (ca. 750 ord).
 Underinnlegg/replikk: Maksimalt 1.500 tegn (ca. 250 ord).
 FiskeribladetFiskaren forbeholder seg retten til å forkorte alle innlegg som mottas. Likeledes forbeholder vi oss retten til å lagre innlegg i

elektronisk form, samt publisere dem på internettet. Innlegg honoreres ikke. Bidragsyttere oppfordres til å sende innleggene med epost til redaksjonen@fbfi.no
 Vi tar også i mot lagringsmedia av alle typer.

Steinar Eliassen diskrediterer om lag 60 års forskererfaring fra instituttet som en gang var hans arbeidsgiver, skriver **Bent Dreyer, Øystein Hermansen og John R. Isaksen**

Forbausede forskere

Innlegg FORSKNING

Steinar Eliassen tar i FiskeribladetFiskaren 18. november (og på nett under overskrifta: «Forskere forbauser») et oppgjør med vårt leserinnlegg angående Sjømatindustriutvalgets rapport (i FbFi 13. nov). Han gir oss stryk til eksamen: Innholdet vårt er «latterlig» og «besynderlig», og forskerne synes å være «blinde». Til slutt viser han en rørende omsorg for våre arbeidsplasser og er «svært bekymret». Sånn diskrediterer han om lag 60 års forskererfaring fra instituttet som en gang var hans arbeidsgiver. Han om det! Her er noen korte tilsvaret til noen av hans påstander.

1. Vi forstår ikke at nordnorsk sjømatindustri er eneste konkurransefortrinn er fersk fisk

For noen verdikjeder er tilgangen til fersk fisk viktig, men ikke alle. Nord-Norge har vel mer å by på. Hva med kompetente og kunnskapsrike fiskere og industriarbeidere, en velutvikla infrastruktur i selv den ytterste utkant, nærhet til fiskefelt og marked, god ressursforvaltning og et velfungerende demokrati og byråkrati?

2. Eliassen mener klippfisk fra fryst råstoff er av dårligere kvalitet og selges billigere enn fra ferskt

Det vi kjenner til er det i første rekke fiskestørrelse og bearbeidingsgrad som gir prispremie i klippfiskmarkeden. Om innsatsfaktoren er fersk eller fryst synes å ha mindre betydning.

Klippfiskbransjen er en suksesshistorie i fiskeindustrien, som forklares ved at den ved å utnytte både saltfisk, fersk og fryst fisk (også importert) i produksjonen har frigjort seg fra den råvaresikkerheten andre bransjer opplever. Sammen med teknologiske nyvinninger har bransjen gjennom helårsdrift realisert stor driftsfordeler, og hatt nytte av relativt lave arbeids- og kapitalkostnader per produsert kilo.

Klippfiskutbyttet fra fryst

Bent Dreyer,
forskningssjef i
Nofima

Øystein
Hermansen,
forsker ved
Nofima

John R. Isaksen,
forsker ved
Nofima

» Kanskje kan fiskeindustrien gi seg selv såpass «cred» og innse at det er de selv som er navet i sysselsettingen i de fleste fiskeridistriktene.

råstoff synes å være bedre enn fra ferskt av flere årsaker. F.eks. at fryst råstoff oftest bedre størrelsesortert, som muliggjør en optimal innstilling av flekkemaskinene.

3. Eliassen mener økt kvote og færre fiskebruk, som følge av innfrysning torsk, gir økt ferskfiskeeksport

Torskekvota økte med 142 prosent fra 2008 til 2013, men har etter det falt. Økningen til 2015 er på 112 prosent. Fra 2008 til 2013 økte derimot eksporten av fersk torsk med hele 346 %, men selv med reduserte kvoter etter 2013 så øker eksporten av fersk torsk. Hittil i år (per oktober) er den 10 prosent høyere enn for hele

2013. Om det utelukkende er torsk fra kystflåten som eksporteres fersk, så er andelen av fangsten hittil i år som går til eksport 31 prosent – mot 25 prosent på samme tid i 2013. Det er vel neppe fordi det er blitt så mange færre fiskebruk siden 2013?

Vi vet at noe (mindre enn 10 prosent) går som skrei og til godt betalende marked, men hva er egentlig den prinsipielle forskjellen mellom fryst og fersk torsk som tilflyter utenlandsk fiskeindustri? Hittil i år er eksporten av fryst torsk på kun 60 prosent av hva den var på samme tid i fjor.

4. Eliassen hevder at strukturering gir færre fiskere, som igjen gir færre bosatte i distriktene

Hadde forskning bare vært like enkelt – å trekke konklusjoner fra en observasjon.

Det er ikke sånn at de som forlater fiskeyrket også forlater distriktet. Kanskje kan fiskeindustrien gi seg selv såpass «cred» og innse at det er de selv som er navet i sysselsettingen i de fleste fiskeridistriktene. De muliggjør landinger fra små og lite mobile fartøyer og gir arbeid til mange fastboende. Men det er stor forskjell mellom Stamsund på den ene siden, og Stø på den andre. Hvordan stemmer f.eks. Eliassens teori med en kommune som Øksnes der antall fiskere har falt med nesten 1/3-del siden 2007, befolkninga har vært stabil mens torskelandene er fire ganger større enn i 2007.

Poenget er at befolkningsutviklinga i kystdistriktene ikke står i et 1:1 forhold med utviklinga i antall fiskere. Over tid bidrar mange næringer til opprettholdelse av bosetting og arbeidsplasser i distriktet, men i ulik grad på ulike steder.

Når det gjelder verdiskaping så tror vi Eliassen opererer med en annen definisjon i dag enn det han lærte på handelshøyskolen i sin tid. Fiskere vil maksimere sin verdiskaping (og overskudd) og det kan godt hende den er størst dersom de tar alt i sesongen, til lavest mulig kostnad. En slik atferd kan føre til at potensiell verdiskaping i neste ledd fortrenses. Om industrien betalte fisken

I TROMSØ: Fiskeriminister Elisabeth Aspaker (H) la frem sjømatindustrimeldingen i Tromsø nylig. FOTO: ARNE FENSTAD

godt nok til å kompensere for den kostnadsulempet det påfører flåten å fiske utenfor sesongen, så ville de utsatt sitt fiske.

Utnytta fiskeslag vil nok tas dersom det blir lønnsomt. Ser vi til dagens små autolinere, så ser det enda ut til å være grobunn for nyetableringer i flåten, men da må det være tilstrekkelig langsiktige sikkerhet i rammebetingelsene for å realisere slik virksomhet.

5. Eliassen mener vi er blinde for den sosiale omvelt-

ningen i Norge og kan vente oss skyhøy arbeidsledighet

Vi kan ikke se å ha registrert de dyptgripende forandringene i Norge som det refereres til. Kan det være de oppsagte i oljebransjen han tenker på? Nyere tall viser en arbeidsledighet på om lag 7 prosent i snitt i de 40 landene i OECD. Rett skal være rett: Spania, Hellas og Sør-Afrika ligger alle markant over de øvrige med sine 25 prosent, men vi skulle nærme oss en arbeidsledighet på 10-50 prosent er for oss helt ukjent.

Innlegg sendes Fiskeribladet Fiskaren
E-post: redaksjonen@fbfi.no
Telefaks: 55 21 33 01
Adresse: Sandbrogaten 5-7, 5003 Bergen

Hovedinnlegg/kronikk: Maksimalt 5.000 tegn (ca. 750 ord).
 Underinnlegg/replik: Maksimalt 1.500 tegn (ca. 250 ord).
 Fiskeribladet Fiskaren forbeholder seg retten til å forkorte alle innlegg som mottas. Likeledes forbeholder vi oss retten til å lagre innlegg i

elektronisk form, samt publisere dem på internettet. Innlegg honoreres ikke. Bidragsyttere oppfordres til å sende innleggene med epost til redaksjonen@fbfi.no
 Vi tar også i mot lagringsmedia av alle typer.

«Minimum fem» har vi hatt før og kan gi mindre press på lønnsnivået.

Fiskeindustrien sysselsetter allerede mange utlendinger. I en tid med allmenngjort tariffavtale i næringa er det vel neppe slik at lønna til arbeiderne vil synke og slik forbedre konkurransekrafta. Bedrifter som kan tilby spennende arbeidsplasser til konkurransedyktige betingelser vil alltid kunne tiltrekke seg arbeidskraft, men det ser ikke ut til å ha vært tilfelle for hele fiskeindustrien de seinere år.

6. Eliassen mener endelig vil har hevdet at spredt bosetning står i motsetning til økt lønnsomhet

Nei, herr Eliassen, det har vi ikke. Vi skrev at: «Utvalget erkjenner at det er en konflikt mellom de fiskeripolitiske målene om økt lønnsomhet og å opprettholde bosetting i kystdistrikter.» Det er noe ganske annet, og bygger på det «beklagelige faktum» at både flåte og industri har effektivisert og trenger færre hender i arbeid – selv når kvotene øker.

Det er mange i distriktene som driver lønnsomt, som det er i byer og tettsteder. Aktørene i en moderne markedsøkonomi må selv tilrettelegge for å realisere sitt potensial, gitt eksisterende rammebetingelser. Noen lykkes, andre ikke. God kvalitet på råstoffet og ferske leveranser vil gå til de som legger til rette for det, primært gjennom å betale best.

Eliassens medisin er å overføre kvoter fra trål til kyst. Om ytterligere 30 % av torsk-kvota skulle gå til kystflåten,

hvor mange år ville det gå før tilpasninga i kystflåten hadde gått ytterligere i retning av store fartøy med fryseri om bord, sånn som vi ser allerede i dag? Og hvordan hadde da sesongtoppen på vinteren sett ut?

Når det gjelder produktkvaliteten på det vi leverer så føler vi oss relativt trygge, og kan leve godt med at Eliassen ikke liker smaken av det. Vi tror det uansett vil være vanskelig å tilfredsstille en næringsaktør, som framstiller egeninteresser som

samfunnsinteresser. Avslutningsvis vil vi bare uttrykke glede over det Norfra as, deres leverandører, arbeidere og ledelse fikk til under en krevende torskesesong i 2014. Det viser at kjøp, produksjon og trading av ferskt råstoff gir god lønnsomhet. 2014 var et toppår for hele fiskeindustrien. Ikke minst gjelder det for klippfiskeindustrien som baserer seg på produksjon av fryst råstoff. Måtte valutakursene stå oss bi også i åra som kommer!